

Monika Łętocha

Научный руководитель: проф. Бозена Матижас

WSPÓŁCZESNE SZANSE I ZAGROŻENIA DLA PRAWIDŁOWEGO ROZWOJU DZIECKA

Obecnie zadania współczesnego wychowania różnią się od idei wychowania stosowanych dawniej przez wychowawców, rodziców, pedagogów. Postęp cywilizacyjny sprawił, że współczesne teorie, wzorce wychowania muszą zmierzyć się z szeregiem nowych, różnych problemów. Świat nauk o wychowaniu przypomina dzisiaj chaos, stanowi natłok idei, które przeciskają się do centrum. Teorie pedagogiczne, które są konkurencyjnymi formami prezentacji wiedzy o wychowaniu, ubiegają się o uzyskanie statusu teorii prawdziwej, jedynej i niezaprzeczalnej.

Rodzina funkcjonowała zawsze, jednak jej rola zmieniała się wraz z rozwojem kultury i społeczeństwa. W literaturze przedmiotu istnieje wiele aspektów definiowania rodziny [Adamski F., Kraków 2002, s. 38]. Początkowo rodzina była rozpatrywana jako środowisko wychowawcze i analizowano przede wszystkim wpływ rodziców na dzieci uwzględniając głównie ten kierunek oddziaływań. Z czasem przedmiotem zainteresowania stały się relacje rodzinne, w których oddziaływanie jest wzajemne, zarówno między małżonkami, jak również między rodzicami i dziećmi. Wartość rodziny jako środowiska wychowania zależy od świadomości celów i zadań rodziny w dziedzinie wychowania. Dzisiaj rodzina traci swoją rolę w realizacji funkcji socjalizacyjnej na rzecz: wyspecjalizowanych instytucji, środków masowego przekazu, grona rówieśniczego. Żadne instytucje pozarodzinne nie są w stanie zapewnić wystarczających warunków pełnego i prawidłowego przebiegu procesu socjalizacji (brak odpowiednich środków, a szczególnie naturalnej atmosfery wychowawczej, jaka jest w rodzinie). Przed rodzicami stają wciąż nowe zadania, ponieważ trudny czas młodzieży, jest często trudny także dla rodziców – wychowawców. Biologicznie zapoczątkowana zmiana w dziecku, pociąga za sobą zmiany w relacjach, rodzinie, a zatem konieczność zmian w samym rodzicu [Izdebska H., Warszawa 1988, s. 78]. Dzieci często demonstrowują niechęć i bunt przeciw autorytetom, jednak bardzo silnie potrzebują one więzi i obecności rodzica [M. Wojciechowska, Kielce 2008, s. 15]. Obecności, w której bunt przestaje być niebezpieczny, a nawracające poczucie osamotnienia ulega weryfikacji, poprzez rzeczywiste zainteresowanie i uwagę.

W każdym wieku szkolnym dziecko wchodzi w kontakty z grupą rówieśniczą i jest ona również ważnym zewnętrznym czynnikiem rozwoju. Osobowość dziecka ulega socjalizacji dzięki uczestnictwu w różnych grupach. Dziecko wchodząc do grupy rówieśników dostosowuje się do wymogów stawianych przez nich i uczy się określonego sposobu postępowania. Pozycja dziecka w grupie i jego relacje z innymi mogą wpłynąć na samoocenę.

Pozytywne doświadczenia w kontaktach - oddziałują pozytywnie na jego rozwój emocjonalny, społeczny i poznawczy. Kolejnym czynnikiem mogącym wspierać rozwój jest szersze otoczenie, tj. zamierzone i niezamierzone wpływy ludzi, dobro kulturalne, telewizja, książki, komputery, Internet, nowości techniki. Duże znaczenie ma dla dziecka środowisko lokalne, takie jak przedszkole, nauczyciel, który, aby odpowiednio kierować i wspierać rozwój dziecka powinien posiadać wiedzę z zakresu psychologii rozwojowej, pedagogiki, metodyki nauczania przedszkolnego, logopedii, sztuki, socjologii. Nauczyciel powinien właściwie rozpoznać potencjał dziecka – gdy wysoki - dziecko może wcześniej rozpocząć edukację szkolną, zgodnie ze swoimi możliwościami. Środowisko powinno stwarzać dziecku różne formy aktywności i w ten sposób stymulować kierunek rozwoju. Rozwój dziecka zależy od wielu czynników związanych z najbliższymi kręgami środowiskowymi, w którym ono żyje, zależy od doświadczeń «ja» – otoczenie. Dziecko rozwija się wtedy, gdy ma możliwość doświadczania świata poprzez różnorodne zadania związane z działalnością umysłową, społeczną i kulturową [Łaciak B., Warszawa 2011, s. 231–233] Ono potrzebuje przestrzeni oraz bodźców i wzorów. Odpowiednie stymulowanie sfery fizycznej, psychicznej i społecznej ma wpływ na prawidłowy przebieg rozwoju.

Kultura popularna w coraz większym stopniu dominuje w życiu codziennym współczesnych społeczeństw, a więc niewątpliwie ma duży wpływ na młode pokolenie, na kształtowanie tożsamości młodzieży i jej styl życia. Dostrzegamy pewien paradoks dotyczący dyskusji nad tożsamością młodego pokolenia, gdzie z jednej strony powstają różnorodne teorie i koncepcje wychowania, mające za zadanie udzielenie odpowiedzi: jak wychowywać? Z drugiej zaś strony w praktyce mamy do czynienia z sytuacją, w której tradycyjne instytucje (rodzina, szkoła, Kościół) tracą na znaczeniu, a ich rolę przejmują: grupa rówieśnicza oraz mass media i szeroko rozumiana kultura popularna. Dorośli zawsze chcieli mieć wpływ na młodzież, ale czy w kulturze współczesnej jest to jeszcze możliwe?

Świat poprzednich pokoleń zmieniał się relatywnie wolno, dzisiaj «kultura wiruje coraz szybciej.» Codziennie pojawiają się i znikają nowe dyskursy, nowe idee i ideologie, nowe mody, nowe gwiazdy mediów, nowe wersje tożsamości i ciała [Jurczyk – Romanowska E. Wrocław – Jelenia Góra 2013, s. 107]. W odniesieniu do współczesnej młodzieży tzw. «szok przyszłości» po prostu nie istnieje, ponieważ ma ona umiejętność i nawyk adaptacji do nieustannej zmiany, zdolność do przeskakiwania niemal w dowolny sposób z jednego dyskursu kulturowego w drugi. Można stwierdzić, że żyjemy w «nieustannej przyszłości».

W ostatnich czasach znacznie wzrosła liczba ludzi, którzy pojawiają się w naszym życiu. Kontakty z nimi są szybkie, tymczasowe, powierzchowne i coraz bardziej anonimowe. Ludzie pojawiają się i znikają jak w kalejdoskopie... . Trudno zapamiętać ich imiona, odróżnić od siebie twarze. W związku z tym

wśród ludzi rozwinęła się kompetencja, którą można by nazwać «gotowości do natychmiastowej interakcji». Zachodzące szybko zmiany i chęć adaptacji do nich wymagają umiejętności szybkiego nawiązywania bezpośrednich kontaktów- baz zbędnych rytuałów i wielomiesięcznego poznawania się. Kontakty te są często chwilowe, bez głębszych zobowiązań i konsekwencji, coraz częściej wchodzimy w kontakt nie tyle z całą osobą, ile z rolą, którą ona odgrywa dla nas (a my dla niej). Współczesna młodzież żyje w świecie, który zdominowany jest przez mass media [Kossowski P., Warszawa 1999, s. 56]. Telewizyjne programy a przede wszystkim wielomiesięczne czy wieloletnie mydlane opery stają się substytutem «rzeczywistej rzeczywistości» codziennego dnia.

Kryzys terażniejszości polega na tym, że reguły moralne utraciły swój właściwy sens, dobro utożsamiamy z korzyścią, a normy moralne z zasadami działania, których przestrzeganie przynosi nam jakiś pożytek. Wszyscy doświadczmy tego kryzysu. Najbardziej zatrważające jest odchodzenie od tych najważniejszych wartości : Prawdy, Dobra, Piękna, wartości religijnych, które wymagają od nas pełnego zaangażowania zasobów intelektualno-etycznych, ciągłej refleksji nad swoim życiem i światem, a co za tym idzie budują indywidualną odpowiedzialność. Obecnie powszechne są postawy nieodpowiedzialności, jej rozpraszania i przrzucania na innych ludzi. Można by ocenić to zjawisko jako niedorastania człowieka do sytuacji i warunków, które sam stworzył. «W fenomenie przyjmowania i ponoszenia odpowiedzialności przez człowieka tkwi istota procesów wychowania i poznania naukowego tych procesów adekwatnie do rzeczywistości». Obserwacje zachowań młodych ludzi potwierdzają kategorię globalnego wychowania. Tożsamość jego jest w znacznie mniejszym stopniu kształtowana przez wartości narodowe i państwowe, w znacznie większym- przez kulturę popularną oraz ideologię konsumpcji.

Podsumowując, odwołam się do Diane Loomans, której myśl może stanowić dopełnienie powyższych rozważań:

«Gdybym mogła od nowa wychowywać dziecko:

- częściej używałabym palca do malowania, a rzadziej do wytykania,*
- mniej bym upominała, a bardziej dbała o bliski kontakt,*
- zamiast patrzeć stale na zegarek, patrzyłabym na to, co robi,*
- wiedziałbym mniej, lecz za to umiałabym okazać troskę,*
- robilibyśmy więcej wycieczek i puszczali więcej latawców,*
- przestałabym odgrywać poważną, a zaczęła poważnie się bawić,*
- przebiegłabym więcej pól i obejrzała więcej gwiazd,*
- rzadziej bym szarpała, a częściej przytulała,*
- rzadziej byłabym nieugięta, a częściej wspierała,*
- budowałabym najpierw poczucie własnej wartości, a dopiero potem dom,*
- nie uczyłabym zamilowania do władzy, ale potęgi miłości».*

Bibliografia:

1. Adamski F., *Rodzina: wymiar społeczno-kulturowy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002.
2. Izdebska H., *Szczęście dziecka*, Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych, Warszawa 1988.
3. Jurczyk – Romanowska E. (red), *Wychowanie w rodzinie. Rodzina w mediach i praktyce pedagogicznej*, Tom VIII, Wrocław – Jelenia Góra 2013
4. Kossowski P., *Dziecko i reklama telewizyjna*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 1999.
5. Łaciak B. (red), *Nowe społeczne wymiary dzieciństwa*, Wydawnictwo Akademickie ŻAK, Warszawa 2011
6. M. Wojciechowska, *Spójność systemu wartości rodziców z systemem wartości ich dzieci*, Stachurski, Kielce 2008, s. 15.

Ольга Леонтьева

Науковий керівний: к.е.н, доц. Стойка В. О

СТАНОВЛЕННЯ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Рівень економічного розвитку країни залежить, насамперед, від політики, що проводиться державою в економічному секторі, що в свою чергу визначає національну модель економічного розвитку певної країни. Таким чином, ми можемо сказати, що від обраного державою економічного курсу залежить рівень життя населення. Орієнтиром при переході до ринкової економіки для України повинні бути сучасні розвинені країни, для яких характерна змішана економіка, що ґрунтується на різних формах власності, однак домінуючою при цьому є приватна власність, високий ступінь конкуренції та помірковане державне втручання в економіку, високий соціальний захист населення, – соціальна орієнтація щодо економічного розвитку. В цілому за останній рік в Україні ми можемо спостерігати позитивну тенденцію динаміки економічного зростання. Відновлюється вітчизняна промисловість, збільшується виробництво, що веде до стабілізації ситуації на ринку праці та у зовнішній торгівлі. У свою чергу зовнішньоторговельна діяльність сприяє зростанню ВВП і ВНП, стимулює виробництво для експорту продукції, сприяє розширенню товарного асортименту, розширює зовнішньо-економічні зв'язки.

Досвід перехідного періоду постсоціалістичних країн, у тому числі України, свідчить: шлях до ринку в режимі самопливу призводить до великих втрат і відкидає суспільство на десятки років назад. Орієнтиром для нас повинні бути розвинені країни зі змішаною економікою. Україна не повинна нікого копіювати, повторювати, а має будувати таку модель